

سازمان بهداشتی

مدیریت درمان استان گیلان

بیمارستان حضرت رسول اکرم (ص) رشت

واحد کنترل و نظارت بر اجرای استانداردهای مدیریتی و اعتباربخشی

شیمی درمانی و عوارض آن

کد مدرک : ۹۵ - TR-R-۰۹

شماره ویرایش : ۰۰

صفحه : ۱ - ۲

ورود به سیستم : آبان ۹۵

تهیه و تنظیم : کمیته آموزش بخش اونکولوژی
بیمارستان حضرت رسول اکرم (ص) رشت.
(زیر نظر واحد آموزش)

شیمی درمانی و عوارض آن

شیمی درمانی چیست ؟

لغت "شیمی" به معنی دارو و "درمانی" به معنی درمان است . همه افراد در طول زندگی یک یا چند بار بیمار شده و با استفاده از دارو ها به روش تزریق یا مصرف قرص های خوراکی دارودرمانی شده اند

لذا بکار بردن واژه شیمی درمانی (دارودرمانی) همانند بقیه داروها ، جای نگرانی و ترس وجود ندارد . اما امروزه اصطلاح شیمی درمانی به معنی استفاده از داروهای شیمیایی خاص برای توقف رشد سلول های غیر طبیعی و انهدام توده سلولی به کار می رود . شیمی درمانی را می توان پیش یا پس از جراحی و پرتو درمانی و یا همزمان با پرتو درمانی انجام داد .

داروهای شیمی درمانی چگونه عمل می کنند ؟

بعضی از سلول های بدن به علل نامعلومی به صورت افسار گسیخته رشد می کنند و از جایی به جای دیگر در بدن حرکت کرده و به فعالیت ادامه می دهند . کار داروهای شیمی درمانی این است که توسط گردش خون به تمام نقاط بدن حمل می

شوند و قدرت رشد و تکثیر (اضافه شدن) این سلول ها را از بین می برند . توجه داشته باشیم که این دارو ها می توانند روی سلول های طبیعی هم اثر ناخوشایند داشته باشند ولی پس از پایان دوره دارودرمانی ، اکثر سلول های طبیعی به سرعت بهبود یافته و به حالت اولشان برمی گردند .

آیا شیمی درمانی درد دارد؟(درد های عضلانی و

استخوانی)

معمولا مصرف داروهای شیمی درمانی درد ندارد. اما اگر هنگام تزریق دارو داخل رگ ، اشتباهی زیر پوست نشت کند ، متورم شده سوزش و درد شدیدی می گیرد . که باید فوراً به پزشک یا پرستار مسئول تزریق اطلاع دهید . به دنبال تزریق بعضی از داروهای شیمی درمانی ممکن است دچار درد های عضلانی استخوانی شوید . بامشورت پزشک معالج می توان از دارو های مسکن جهت کنترل درد استفاده نمود . اگر در روزهای بعد از شیمی درمانی دچار عوارض دردناک نظیر درد عضلانی ، درداستخوان ، زخم دهان ، سردرد ، درد معده و ... شدید ، محل درد ، زمان شروع درد ، مدت و شدت درد ، کیفیت و نوع احساس درد ، مقدار و نوع مصرف داروهای مسکن را به دقت برای پزشک و پرستارتان شرح دهید . بدون انتقال این اطلاعات درد شما کنترل نخواهد شد .

دوره درمان یا شیمی درمانی چقدر طول می کشد؟

مدت درمان و فاصله بین درمانها به نوع بیماری و نوع درمان بستگی دارد. دارودرمانی ممکن است به صورت هفتگی یا تزریقات دوره ای انجام می گیرد . در دوره شیمی درمانی ،

پزشک معالج با آزمایش شمارش کامل گلبولی خون (CBC - PLT) وضعیت بالینی بیمار را کنترل خواهد کرد . معمولاً داروها را به ترتیبی می دهند که در فاصله دو تزریق فرصت کافی و استراحت برای رشد و ترمیم سلول های طبیعی آسیب دیده باشد و بدن توان طبیعی خود را از نو بدست آورد . شیمی درمانی را می توان با نظر پزشک معالج در بیمارستان ، درمانگاه ، مطب پزشک و حتی در خانه انجام داد .

اگر شما یک جلسه شیمی درمانی را از دست دادید و یا یک نوبت دارو را دریافت نکردید به پزشک یا پرستارتان اطلاع دهید . در طول ملاقات با پزشک معالج ، توسط یک نفر همراه ، توضیحات پزشک را یادداشت کنید و بعداً با دقت مرور کنید .

آیا همزمان با داروی شیمی درمانی می توان داروهای دیگر را مصرف کرد؟

اگر شما هر دارو ، قرص ، شربت ، آمپول ، کپسول تقویتی و غیر تقویتی مانند مسکن ها ، داروهای خواب آور ، ویتامین ها ، داروهای مکمل ، داروها و عرقیات گیاهی و ... مصرف می کنید حتما لیست آنها را به پزشک یا پرستار مربوطه اطلاع دهید . بدون اطلاع و اجازه پزشک معالج خود ، سرانه هیچ دارویی مصرف نکنید . چون بعضی از دارو ها ممکن است در عمل و اثر داروهای شیمی درمانی عوارض خاصی ایجاد کرده و در درمان شما اختلال ایجاد می کند . از تزریق واکسن ها مثل واکسن آنفلوآنزا ، کزاز و ... در مدت شیمی درمانی خودداری شود . در

مورد تزریق هر گونه واکسن ، قبل از شروع شیمی درمانی یا پس از پایان آن با پزشک معالج مشورت کنید .

هنگام شیمی درمانی چه کار باید انجام داد؟

سعی کنید حالت آرام داشته باشید و با خواندن کتاب ، گوش دادن به موسیقی آرام ، تماشای فیلم مورد علاقه خود را سرگرم کنید . در حین شیمی درمانی ، زمانی که دارو در جریان است . از قرص های مکیدنی ، آب نبات بدون قند یا آدامس طعم دار استفاده کنید . نیم ساعت قبل از تزریق ، ادرار کنید تا نیاز به دستشویی پیدا نکنید . بعضی از دارو ها باید دور از نور نگهداری شده لذا با فویل پوشیده می شوند ، جای نگرانی وجود ندارد . بیمار باید به فواصل منظم در تمام مدت تزریق دارو ، از نظر عوارض جانبی و علائم حیاتی مورد بررسی قرار گیرد . در هنگام تزریق ، هرگونه تاول ، سوزش و خارش ، گرمی و قرمزی پوست یا هر گونه مشکل تنفسی و درد را سریعاً به پرستار اطلاع دهید .

در ۲۴ تا ۷۲ ساعت اول بعد از تزریق ، مایعات بیشتر بخورید تا دارو از طریق ادرار سریع تر دفع شود . با توجه به دفع

داروهای شیمی درمانی از طریق ادرار ، به همگام استفاده از دستشویی سعی کنید با آب کافی کاسه توالت را بشویید . در صورت مشاهده هر گونه علائم غیر طبیعی ادرار (تغییر رنگ ادرار ، تکرر ادرار ، درد یا سوزش ادرار و ...) سریعاً به پزشک و پرستار اطلاع دهید . ممکن است دارو های مصرفی عملکرد کلیه و مثانه را موقتا تحت تاثیر قرار دهد . درطول شیمی درمانی ، با کودکان ، به ویژه شیر خواران ، زنان بار دار و زنان شیر ده معاشرت محدود نمایید .

آیا در طول دوره شیمی درمانی می توان بچه دار شد؟

اثرات شیمی درمانی بر تمایل جنسی گوناگون است . در طول شیمی درمانی تا اطلاع بعدی نباید بچه دار شد . این داروها ممکن است (البته نه همیشه) در بعضی از افراد روی ناتوانی جنسی تاثیر موقت داشته باشد ، از قبیل تغییر موقتی در عادت ماهانه و یائسگی زودرس در خانم ها و کاهش موقتی مقدار اسپرم در آقایان . لذا در مورد رفتار های جنسی و روابط زناشویی و یا مصرف قرص های ضدبارداری ، روش ضد بارداری و زمان مناسب بارداری حتماً با پزشک متخصص انکولوژی مشورت کنید . وقوع حاملگی در دوره شیمی درمانی توصیه نمی شود زیرا داروهای شیمی درمانی به جنین آسیب می رساند